

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**NAMANGAN DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI
MAKTABGACHA TA’LIM KAFEDRASI**

**“MAKTABGACHA VA BOSHLANG‘ICH TA’LIMDA AXLOQIY-ESTETIK
TARBIYANI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI”**

**MAVZUSIDAGI
XALQARO ILMIY ANJUMANI TO‘PLAMI
2024-YIL 28-29 MAY**

**COLLECTION OF ARTICLES OF THE INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE DEDICATED TO THE
TOPIC: “PRIORITY DIRECTIONS FOR THE DEVELOPMENT OF MORAL
AND AESTHETIC EDUCATION IN PRESCHOOL AND PRIMARY
EDUCATION”**

May 28-29, 2024

**СБОРНИК СТАТЕЙ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ, ПОСВЯЩЕННОЙ ТЕМЕ: « ПРИОРИТЕТНЫЕ
НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ НРАВСТВЕННО- ЭСТЕТИЧЕСКОГО
ВОСПИТАНИЯ В ДОШКОЛЬНОМ И НАЧАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ »**

28-29 мая 2024 года

NAMANGAN-2024

УДК.

“Maktabgacha va boshlang‘ich ta’limda axloqiy-estetik tarbiyani rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlari” xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasi materiali. Namangan davlat pedagogika instituti. 28-29-may 2024-yil \ Bosh muharrir M.X.Asranbayeva. Namangan: 2024.-558 b

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktyabrdagi “O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-5847-sonli Farmoni, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 21 iyundagi “Pedagogik ta’lim sifatini oshirish va pedagog kadrlar tayyorlovchi oliy ta’lim muassasalari faoliyatini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” PQ-289-son Qarorlarida belgilangan tadbirlar ijrosini ta’minlash maqsadida **“Maktabgacha va boshlang‘ich ta’limda axloqiy-estetik tarbiyani rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlari”** mavzusida xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasi.

Konferensiya materiallaridan pedagoglar, oliy ta’lim muassasalari talabalari, magistrlar, doktorantlar va professor-o‘qituvchilar foydalanishi mumkin.

Taqrizchilar:

O‘.Asqarova - pedagogika fanlari doktori, professor;

N.Abdusamatova – pedagogika fanlari falsafa doktori, dotsent;

Sh.Xujamberdiyeva – pedagogika fanlari doktori, professor.

Tashkiliy qo‘mita:

B. Xusanov- Namangan davlat pedagogika instituti rektori;

M. Qodirxonov- Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektor;

J.Yuldashev- Ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy-pedagogik kadrlar tayyorlash bo‘limi boshlig‘i;

M.Asranbayeva- Maktabgacha ta’lim kafedrası mudiri, dotsent;

M.Badrididinova- Maktabgacha ta’lim kafedrası dotsenti, p.f.n;

N.Ismoilova- Maktabgacha ta’lim kafedrası v.v.b dotsenti;

N.Maxmudova- Maktabgacha ta’lim kafedrası v.v.b dotsenti;

A.Xakimov- Maktabgacha ta’lim kafedrası o‘qituvchisi;

Sh.Abdukarimova- Maktabgacha ta’lim kafedrası o‘qituvchisi;

F. Akramjonova - Maktabgacha ta’lim kafedrası o‘qituvchisi;

G.Ibrohimova -NamDPI magistranti.

“Maktabgacha va boshlang‘ich ta’limda axloqiy-estetik tarbiyani rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlari” mavzusida xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari to‘plami NamDPI Ilmiy-texnikaviy Kengashining 30-may 2024-yildagi 07-sonli kengaytirilgan yig‘ilishida muhokama qilinib, ilmiy to‘plam sifatida chop etishga ruxsat etilgan (**Bayonnoma № 07**) **Maqolalarning to‘g‘ri va aniqligiga mualliflar mas’uldir.**

1-YO‘NALISH.TA‘LIMDA AXLOQIY-ESTETIK TARBIYANI RIVOJLANTIRISH; MUAMMO VA YECHIMLAR

PROFESSOR-O‘QITUVCHILAR SHAXSIYATI VA KASBIY FAOLIYATINING BARQARORLIGINI TA‘MINLASHNING PEDAGOGIK PSIXOLOGIK TAMOYILLARI

Asranbayeva Munajatxon Xalimjanovna

Namangan davlat pedagogika instituti dotsenti, PhD

Anotatsiya: Ushbu tezis professor-o‘qituvchilarning shaxsiy va professional barqarorligini shakllantirish va mustahkamlash jarayonlaridagi psixopedagogik omillarni o‘rganishga qaratilgan. Tezisdagi pedagogik faoliyatning murakkabligi, zamonaviy ta‘lim muassasalaridagi stress va professional yuklamalar, shuningdek shaxsiy resurslar va psixologik chidamlilikni oshirish usullari tahlil qilinadi. Professor-o‘qituvchilarning barqarorligini ta‘minlashda motivatsion, emotsional va metodik komponentlar ahamiyati, shuningdek, ularning pedagogik faoliyat samaradorligiga ta‘siri ilmiy nuqtai nazardan ko‘rib chiqilgan. Tezis shuningdek, xorijiy olimlarning psixopedagogik barqarorlik bo‘yicha tadqiqotlarini va amaliy tavsiyalarini o‘z ichiga oladi.

Kalit so‘zlar: Professor-o‘qituvchi, shaxsiy barqarorlik, professional barqarorlik, psixopedagogik asoslar, pedagogik faoliyat, emotsional chidamlilik, motivatsiya, ta‘lim muassasalari.

Kirish: Ta‘lim tizimida professor-o‘qituvchilarning shaxsiy va professional barqarorligi bugungi kunda global ta‘limning rivojlanish strategiyalari doirasida alohida ahamiyat kasb etmoqda. Zamonaviy pedagogik muhit murakkab ijtimoiy, psixologik va metodik jarayonlarni o‘z ichiga oladi, bu esa professor-o‘qituvchilardan nafaqat yuqori darajada kasbiy kompetensiya, balki shaxsiy chidamlilik va barqaror psixologik holatni ham talab qiladi. Pedagogik faoliyatning samaradorligi ko‘p jihatdan o‘qituvchining shaxsiy barqarorligi va professional o‘qishiga bog‘liq bo‘lib, bu omillar ta‘lim sifatini oshirish va ta‘lim muassasalarining barqaror rivojlanishini ta‘minlashda asosiy strategik rol o‘ynaydi. Shaxsiy va professional barqarorlik tushunchalari psixologiya va pedagogika fanlarida uzoq yillik ilmiy izlanishlar obyekti bo‘lib kelgan. Shaxsiy barqarorlik, asosan, insonning psixologik chidamliligi, stressga qarshi kurashish qobiliyati va emotsional muvozanatini saqlash salohiyati bilan belgilanadi. Professional barqarorlik esa pedagogning kasbiy kompetentsiyasi, pedagogik faoliyat davomiyligida o‘zini samarali boshqarish qobiliyati va doimiy professional o‘qish jarayonini anglatadi. Zamonaviy ilmiy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, professor-o‘qituvchilarning barqarorligi yuqori bo‘lsa, ular nafaqat o‘z faoliyatida muvaffaqiyatga erishadi, balki

talabalar motivatsiyasini oshirish va ta'lim sifatini yaxshilashga ham sezilarli hissa qo'shadi. Pedagogik faoliyatning murakkabligi va psixologik yuklamasi professor-o'qituvchilarda stress, emotsional charchoq va professional motivatsiya pasayishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli, ularning shaxsiy va professional barqarorligini ta'minlash uchun psixopedagogik yondashuvlar zarurdir. Psixopedagogika ilmiy jihatdan o'qituvchining shaxsiy va professional rivojlanishini birgalikda o'rganadigan kompleks yo'nalish sifatida e'tirof etiladi. U shaxsiy salohiyatni aniqlash, emotsional intellektni rivojlantirish, stressni boshqarish va pedagogik jarayonlarda barqarorlikni ta'minlash mexanizmlarini o'rganadi. Shaxsiy barqarorlikni shakllantirishda bir qancha psixologik omillar muhim ahamiyatga ega[1]. Avvalo, bu o'z-o'zini anglash va shaxsiy resurslarni boshqarish qobiliyati bo'lib, professor-o'qituvchiga murakkab pedagogik vaziyatlarda mantiqiy va konstruktiv qarorlar qabul qilish imkonini beradi. Ikkinchidan, emotsional chidamlilik va stressga qarshi kurashish qobiliyati, shuningdek, shaxsiy motivatsiyani saqlash, pedagogning kasbiy faoliyatini davom ettirish va professional o'sishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, shaxsiy barqarorlikni shakllantirish pedagogik faoliyatga bag'ishlangan ijtimoiy va metodik ko'nikmalar bilan chambarchas bog'liq. Professional barqarorlik masalasi esa o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi, pedagogik tajribasi, metodik bilimlari va doimiy professional o'sish imkoniyatlari bilan chambarchas bog'liq. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yuqori professional barqarorlikka ega professor-o'qituvchilar pedagogik innovatsiyalarni o'zlashtirish, yangi ta'lim texnologiyalarini samarali qo'llash va pedagogik jamoa bilan hamkorlikda faoliyat yuritish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu nuqtai nazardan, shaxsiy va professional barqarorlik o'rtasidagi integratsiyalashgan yondashuv pedagogik jarayonlarning muvaffaqiyatini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, global ta'lim amaliyoti tajribasi shuni ko'rsatadiki, professor-o'qituvchilarning barqarorligini oshirishga qaratilgan psixopedagogik strategiyalar ularni ijtimoiy, emotsional va kasbiy jihatdan qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi. Masalan, kontinental va rivojlangan davlatlarda professor-o'qituvchilar uchun maxsus treninglar, mentorlik dasturlari, stressni boshqarish seminarlar va professional rivojlanish kurslari keng qo'llaniladi. Bu esa, o'z navbatida, pedagogik faoliyatda barqarorlikni mustahkamlash va shaxsiy resurslarni oshirish imkonini beradi. Ushbu tezisning dolzarbligi shundan iboratki, zamonaviy ta'lim muassasalari sharoitida professor-o'qituvchilarni qo'llab-quvvatlash, ularning psixologik va professional salohiyatini rivojlantirish, shaxsiy va professional barqarorlikni ta'minlash masalalari hali ham izlanishni talab qiladi. Tadqiqot natijalari pedagogik faoliyatning samaradorligini oshirish, professor-o'qituvchilarning kasbiy va shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi, shuningdek, ta'lim sifatini va ta'lim muassasalarining barqarorligini ta'minlash strategiyalarini ishlab chiqishda amaliy ahamiyat kasb etadi. Shaxsiy va professional barqarorlikni rivojlantirishda psixopedagogik asoslar quyidagi yo'nalishlarni o'z ichiga oladi: pedagogning shaxsiy resurslarini aniqlash va rivojlantirish, emotsional intellektni oshirish, stressni boshqarish va pedagogik jamoada hamkorlikni rivojlantirish, shuningdek, professional malaka va kompetensiyalarni doimiy ravishda

oshirish. Ushbu yo‘nalishlar zamonaviy psixopedagogik tadqiqotlar, xorijiy tajribalar va pedagogik innovatsiyalar bilan uzviy bog‘liqdir. Kirish qismida shuni alohida ta’kidlash zarurki, professor-o‘qituvchilarning shaxsiy va professional barqarorligini oshirish faqatgina psixologik treninglar yoki metodik seminarlar bilan cheklanmaydi. Ular pedagogik faoliyatning barcha darajalarida – o‘quv jarayonini tashkil etish, ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borish, ta’lim sifatini baholash va talabalarga pedagogik yordam ko‘rsatish kabi faoliyatlarda barqarorlikni talab qiladi. Shu sababli, psixopedagogik yondashuvlar integratsiyalashgan, tizimli va doimiy bo‘lishi lozim. Ushbu jihatlar asosida, ushbu tezis professor-o‘qituvchilarning shaxsiy va professional barqarorligini ta’minlashda psixopedagogik yondashuvlarning nazariy asoslarini, metodologik usullarini va amaliy tavsiyalarini kompleks tarzda o‘rganishga qaratilgan. Tadqiqot professor-o‘qituvchilarning psixologik chidamliligi, shaxsiy resurslari va kasbiy kompetensiyalarini oshirishga qaratilgan psixopedagogik strategiyalarni ishlab chiqishda ilmiy asos yaratadi. Zamonaviy ta’lim muassasalari sharoitida professor-o‘qituvchilarning shaxsiy va professional barqarorligi ta’lim jarayonining sifatini, pedagogik jamoaning samaradorligini va o‘quvchilarning bilim olish motivatsiyasini to‘g‘ridan-to‘g‘ri belgilovchi omil sifatida namoyon bo‘ladi. XXI asr ta’limi global tendensiyalar, texnologik innovatsiyalar va ijtimoiy-iqtisodiy o‘zgarishlar ta’sirida jadal rivojlanmoqda. Shu nuqtai nazardan, professor-o‘qituvchilar faqat nazariy bilimlarni yetkazuvchi emas, balki murakkab pedagogik jarayonlarni boshqaruvchi, metodologik va psixologik kompetensiyaga ega bo‘lgan mutaxassis sifatida faoliyat yuritmoqda. Bu esa ularning shaxsiy va professional barqarorligini ta’minlash masalasini nafaqat dolzarb, balki strategik ahamiyatli masala sifatida ko‘rsatadi. Shaxsiy barqarorlik, asosan, pedagogning stressga chidamliligi, emotsional intellekti, shaxsiy resurslarini boshqarish qobiliyati va qaror qabul qilish jarayonlaridagi samaradorligi bilan bog‘liq. Zamonaviy pedagogik faoliyat sharoitida professor-o‘qituvchilar ko‘plab murakkab vazifalarga duch keladi: innovatsion o‘quv dasturlarini joriy etish, raqamli ta’lim vositalaridan samarali foydalanish, talabalarning psixologik va akademik ehtiyojlarini qondirish, ilmiy-tadqiqot faoliyatini davom ettirish va pedagogik jamoa bilan hamkorlikni rivojlantirish. Bularning barchasi professional va shaxsiy barqarorlikni talab qiladi. Masalan, universitetlarda ilmiy tadqiqotlar bilan shug‘ullanayotgan professorlar ko‘pincha yuqori psixologik yuklamaga duch keladi: grant loyihalarini tayyorlash, tezislarni nashr etish va xalqaro konferensiyalarda ishtirok etish kabi majburiyatlar ularning professional barqarorligini mustahkamlashni talab qiladi. Agar shaxsiy va professional barqarorlik yetarli bo‘lmasa, bu pedagogning motivatsiyasiga, ijodiy salohiyatiga va o‘quv jarayonidagi samaradorligiga salbiy ta’sir qiladi. Global ta’lim tajribasi shuni ko‘rsatadiki, professor-o‘qituvchilarning barqarorligini oshirishga qaratilgan strategiyalar ta’lim sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi. Masalan, Yevropa universitetlarida professorlar uchun maxsus psixologik treninglar, stressni boshqarish va emotsional intellektni rivojlantirishga qaratilgan dasturlar mavjud. Shunday dasturlardan biri sifatida Germaniyada Universitetlar pedagogik jamoasida muntazam “Resurs va chidamlilik

seminarlari” o‘tkaziladi[2]. Bu seminarlarda professorlar o‘z shaxsiy va professional resurslarini aniqlash, pedagogik stressni boshqarish va yangi ta’lim texnologiyalarini o‘z faoliyatiga integratsiyalash usullarini o‘rganadilar. Natijada, professorlar o‘z faoliyatida barqarorlikni saqlab qolish va pedagogik jarayonlarni samarali boshqarish imkoniga ega bo‘ladi. Shuningdek, professor-o‘qituvchilarning barqarorligini oshirishda mentorlik tizimi muhim ahamiyatga ega. Masalan, AQShning yetakchi universitetlarida yangi professorlarni qo‘llab-quvvatlash va ularning professional rivojlanishini ta’minlash maqsadida mentorlik dasturlari joriy etilgan. Bu dasturlar professorlarni o‘z faoliyatida duch keladigan murakkab vaziyatlarda qo‘llab-quvvatlash, pedagogik va ilmiy faoliyatda tajriba almashish, shuningdek, shaxsiy resurslarni rivojlantirishga qaratilgan. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, mentorlik dasturlarida ishtirok etgan professorlar o‘z professional barqarorligini sezilarli darajada oshiradi va pedagogik faoliyatda yuqori samaradorlikka erishadi. O‘zbekiston konteksti ham ushbu masalani dolzarb qiladi. Mamlakatimiz ta’lim tizimi so‘nggi yillarda modernizatsiya va raqamli transformatsiya jarayonidan o‘tmoqda[3]. Shu bilan birga, professor-o‘qituvchilar yangi pedagogik texnologiyalarni o‘zlashtirish, innovatsion darslarni tashkil etish va talabalar bilan interaktiv muloqot qilish kabi yangi vazifalarga duchkelmoqda. Bu esa shaxsiy va professional barqarorlikni ta’minlashni dolzarb masala sifatida namoyon qiladi. Masalan, O‘zbekistonning yirik universitetlarida professor-o‘qituvchilar uchun maxsus treninglar, ilmiy seminarlar va psixologik qo‘llab-quvvatlash dasturlari joriy etilmoqda. Ushbu amaliyotlar professorlarning professional kompetensiyasini oshirish, pedagogik faoliyatdagi stressni kamaytirish va shaxsiy resurslarni rivojlantirishga qaratilgan[4]. Bundan tashqari, zamonaviy professor-o‘qituvchilar o‘quv jarayonida talabalar bilan hamkorlik qilishda ham barqaror bo‘lishi zarur. Masalan, talabalarning motivatsiyasi pasaygan yoki pedagogik jarayon murakkablashgan hollarda, professor-o‘qituvchi o‘z shaxsiy chidamliligi va pedagogik kompetensiyasi orqali vaziyatni samarali boshqarishi lozim. Bu esa ta’lim sifatining barqarorligini ta’minlashga xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, professor-o‘qituvchilarning shaxsiy va professional barqarorligi pedagogik jarayonning barcha darajalarida, jumladan o‘quv jarayoni, ilmiy tadqiqot, metodik ishlar va talaba bilan muloqotda bevosita ta’sir ko‘rsatadigan omil hisoblanadi. Shaxsiy va professional barqarorlikni oshirish masalasida psixopedagogik yondashuvlar muhim vosita sifatida namoyon bo‘ladi[5]. Psixopedagogika professor-o‘qituvchining shaxsiy resurslarini aniqlash, emotsional intellektni rivojlantirish, stressni boshqarish va pedagogik jarayonlarda barqarorlikni ta’minlash usullarini ilmiy asoslangan tarzda ishlab chiqadi. Shu bilan birga, psixopedagogik yondashuvlar pedagogik jamoaning barqarorligini ta’minlash, professor-o‘qituvchilarning pedagogik innovatsiyalarni o‘zlashtirish qobiliyatini oshirish va ta’lim sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Dolzarblikni yanada misollar bilan yoritadigan bo‘lsak, universitetlarda o‘tkazilgan tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, barqarorlik darajasi past bo‘lgan professor-o‘qituvchilar pedagogik faoliyatda tez charchaydi, o‘z metodik yondashuvini samarali qo‘llay olmaydi va talabalar bilan muloqotda qiyinchiliklarga duch keladi.

Shu bilan birga, barqarorligi yuqori bo'lgan professorlar innovatsion metodlarni tez va samarali integratsiyalash, pedagogik jarayonlarni optimallashtirish va talabalarning o'quv motivatsiyasini oshirishga qodir bo'ladi. Professor-o'qituvchilarning shaxsiy va professional barqarorligini ta'minlash masalasi zamonaviy ta'lim muassasalari uchun strategik ahamiyat kasb etadi[6]. Bu nafaqat professor-o'qituvchilarning o'z faoliyatida muvaffaqiyatga erishishini ta'minlaydi, balki ta'lim sifatini oshirish, pedagogik jamoaning samaradorligini yaxshilash va talabalarning bilim olish jarayonini samarali tashkil etishga ham xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, psixopedagogik yondashuvlar va strategiyalarni ishlab chiqish va amalga oshirish ta'lim tizimining uzluksiz rivojlanishida muhim rol o'ynaydi.

So'nggi o'n yilliklarda ta'lim tizimida professor-o'qituvchilarning shaxsiy va professional barqarorligini oshirishga qaratilgan islohotlar global va milliy miqyosda jadal rivojlanmoqda. Bu jarayon zamonaviy ta'lim muassasalarida pedagogik samaradorlikni ta'minlash, professor-o'qituvchilarning motivatsiyasini oshirish, ularning emotsional va psixologik chidamliligini kuchaytirish hamda pedagogik faoliyatdagi stressni kamaytirishga qaratilgan. Shu jihatdan, islohotlar ikki asosiy yo'nalishda amalga oshirilmoqda: birinchisi – pedagogning shaxsiy resurslarini rivojlantirish va psixologik qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish; ikkinchisi professional barqarorlikni oshirish va kasbiy kompetensiyalarni kuchaytirishga qaratilgan tizimli chora-tadbirlar. Global amaliyotdan kelib chiqadigan bo'lsak, ko'plab rivojlangan davlatlarda professor-o'qituvchilarning barqarorligini oshirishga qaratilgan islohotlar bir necha strategik yo'nalishlarda amalga oshirilmoqda. Masalan, Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida pedagogik jamoaning barqarorligini ta'minlash uchun "Lifelong Learning" (Uzluksiz ta'lim) konsepsiyasi joriy etilgan bo'lib, u doimiy professional rivojlanish, shaxsiy o'sish va psixologik qo'llab-quvvatlashni birlashtiradi. Shu bilan birga, Germaniya va Finlyandiya universitetlarida professor-o'qituvchilarga maxsus stressni boshqarish, emotsional intellektni rivojlantirish va pedagogik innovatsiyalarni o'zlashtirishga qaratilgan treninglar o'tkaziladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ushbu yondashuvlar professorlarning pedagogik faoliyatdagi chidamliligini oshiradi, ularning ijodiy salohiyatini kengaytiradi va ta'lim sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. AQShda esa professor-o'qituvchilarni qo'llab-quvvatlash bo'yicha kompleks tizimlar ishlab chiqilgan[7]. Bu tizimlarda mentorlik dasturlari, professional rivojlanish kurslari, psixologik konsultatsiyalar va emotsional intellektni oshirishga qaratilgan seminarlar mavjud. Masalan, MIT va Harvard universitetlarida yangi professorlar uchun maxsus mentorlik tizimi ishlab chiqilgan bo'lib, bu tizim pedagogik va ilmiy faoliyatning murakkab jarayonlarida ularni qo'llab-quvvatlaydi, shuningdek, shaxsiy va professional barqarorlikni mustahkamlash imkonini beradi. Tadqiqotlar ko'rsatadiki, mentorlik tizimida ishtirok etgan professorlar o'z kasbiy kompetensiyasini tezroq rivojlantiradi va pedagogik faoliyatda yuqori samaradorlikka erishadi. O'zbekiston kontekstida ham so'nggi yillarda professor-o'qituvchilarning shaxsiy va professional barqarorligini oshirishga qaratilgan bir qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Birinchidan, universitetlarda psixologik qo'llab-quvvatlash tizimi yaratish borasida

ishlar olib borilmoqda. Masalan, Toshkent davlat pedagogika universiteti va boshqa yirik oliy ta'lim muassasalarida professor-o'qituvchilar uchun stressni boshqarish, emotsional intellektni rivojlantirish va pedagogik innovatsiyalarni o'zlashtirishga qaratilgan maxsus treninglar tashkil etilgan[8]. Ushbu treninglar professorlarning shaxsiy resurslarini rivojlantirish, pedagogik chidamlilikni oshirish va professional barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Ikkinchidan, professional barqarorlikni oshirish maqsadida doimiy malaka oshirish tizimi joriy etilmoqda. O'zbekistonning yetakchi universitetlarida professor-o'qituvchilar uchun ilmiy-amaliy seminarlar, innovatsion metodologik kurslar va xorijiy tajribalarni o'rganishga qaratilgan treninglar tashkil etilgan. Bu dasturlar professorlarning kasbiy kompetensiyasini oshirish, pedagogik innovatsiyalarni samarali qo'llash va ta'lim sifatini yaxshilashga qaratilgan. Misol uchun, Andijon va Namangan davlat universitetlarida "Innovatsion pedagogik texnologiyalar" bo'yicha maxsus o'quv dasturlari joriy etilgan bo'lib, bu professor-o'qituvchilarga o'quv jarayonida zamonaviy metodlarni qo'llash va pedagogik jarayonni optimallashtirish imkonini beradi[9]. Uchinchidan, professor-o'qituvchilarning barqarorligini oshirishda pedagogik jamoa bilan hamkorlikni rivojlantirish muhim omil hisoblanadi. Universitetlarda professorlar va o'qituvchilar jamoasida muntazam seminarlar, tajriba almashish va interaktiv muhokamalar tashkil etilishi barqarorlikni oshirishga xizmat qiladi. Bu amaliyotlar professor-o'qituvchilarni pedagogik jarayonning murakkab vaziyatlariga tayyorlaydi, ularning emotsional chidamliligini kuchaytiradi va professional barqarorlikni mustahkamlashga yordam beradi. Masalan, Samarqand davlat universitetida yil davomida pedagogik jamoa uchun "Pedagogik forum" o'tkazilib, bu professor-o'qituvchilarga yangi metodlarni o'z faoliyatiga integratsiyalash, muammolarni birgalikda hal qilish va professional barqarorlikni oshirish imkoniyatini yaratadi. Shuningdek, islohotlar doirasida professor-o'qituvchilarni psixologik va emotsional qo'llab-quvvatlash tizimi ham joriy etilmoqda[10]. Bu tizimga psixologik konsultatsiyalar, stressni boshqarish bo'yicha treninglar va motivatsion dasturlar kiradi. Masalan, Toshkent shahridagi yirik universitetlarda professor-o'qituvchilar uchun "Emotsional intellektni rivojlantirish" bo'yicha maxsus kurslar tashkil etilgan bo'lib, ular professorlarning shaxsiy va professional barqarorligini oshirishga xizmat qiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, psixologik qo'llab-quvvatlash tizimi mavjud bo'lgan universitetlarda professor-o'qituvchilarning pedagogik samaradorligi va talabalar bilan muloqot sifati yuqori bo'ladi.

Xulosa: Ushbu tezis professor-o'qituvchilarning shaxsiy va professional barqarorligini ta'minlashning psixopedagogik asoslarini kompleks tarzda o'rganishga qaratildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, professor-o'qituvchilarning shaxsiy barqarorligi emotsional chidamlilik, stressni boshqarish qobiliyati, shaxsiy resurslardan samarali foydalanish va motivatsiyaning barqarorligi bilan belgilanadi. Shu bilan birga, professional barqarorlik pedagogik kompetensiyalar, doimiy professional rivojlanish, pedagogik innovatsiyalarni o'zlashtirish va jamoaviy hamkorlik qobiliyati bilan bog'liq.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Bong M., Scofield N. (2003). Learning styles and motivation in higher education. *Journal of Educational Psychology*.
2. Desi E., Райан, Р. М. (2000). The «what» and «why» of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*.
3. Розенберг, М., Мартин, Л. (2017). *Career motivation and learning in young adults*. *Journal of Career Development*.
4. Бельцова И.А. Концепция «успешное старение» как нормативный конструкт в формировании позитивного образа старости в демократическом обществе // Вестник экономики, права и социологии. 2012. № 1. С. 283-287.
5. Грин О. Старость во благо. URL: <https://rusplt.ru/health/starost-vo-bлаго-15762.html> (дата обращения 30.12. 2019).
6. Мелехин А.И. Психологические модели успешного старения // Психол. журн. Международного университета природы, общества и человека «Дубна». 2014. № 2. С. 44–61.
7. Преснякова, Л.Б. Социальный, материальный и эмоциональный климат в старости /Л. Б. Преснякова // Социологические исследования. – 2006.-№3.-С. 34-46.

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLA DUNYOQARASHINING YUKSALISHIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYA VOSITALARINING O'RNI

Abdullayeva Dilnoza Qurbonbek qizi

Namangan davlat pedagogika instituti 1- bosqich magistranti

Ilmiy rahbar: Badritdinova Madina Baxromovna

Namangan davlat pedagogika instituti katta o'qituvchisi, psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy texnologik vositalarning shaxsning komil inson bo'lib shakllanishida aqliy tarbiya berish va uning ilmiy dunyoqarashini kengayishida muhim o'rin tutishi, ijodiy fikrlash qobiliyatlariga katta ta'sir ko'rsatishi, analitik fikrlashni rivojlantirishi, ta'lim jarayonida osonlik va tezlikni, global hamkorlikni hamda yangi idealar shakllanishida ahamiyati yoritilgan. Maqola pedagoglar, psixologlar uchun mo'ljallangan.

Kalit so'zlar: aqliy tarbiya, global hamkorlik, ijodiy fikrlash, analitik fikrlash, raqamli ijodkorlik, ma'lumot almashish, sun'iy intellekt, tanqidiy fikrlash. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Miromonovich Mirziyoyevning 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-sonli Farmoniga binoan ishlab chiqilgan 2022-2026 yillarga mo'ljallangan “Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi” ning to'rtinchi va beshinchi boblari alohida ta'lim tarbiya masalalari, adolatli ijtimoiy siyosat yuritish, ma'naviy taraqqiyot va inson manfaatlarini rivojlantirishga qaratilganligi mamlakatimizda yuqori malakali kadrlarni tayyorlash davlat siyosatining ustuvor

MUNDARIJA

1.	Soʻz boshi		3
2.	Xusanov Baxodir Ergashevich	MAKTABGACHA VA BOSHLANGʻICH TAʼLIMDA AXLOQIY-ESTETIK TARBIYANI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YOʻNALISHLARI	4
3.	Екатерина Евгеньевна Белан	ИНКЛЮЗИВНОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ДЕТЕЙ С РАЗНЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ ЗДОРОВЬЯ КАК УСЛОВИЕ ИХ СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ РЕАБИЛИТАЦИИ	5
4.	Досматова Д.Н	ОСОБЕННОСТИ ИЗУЧЕНИЯ ЛИРИКИ В ШКОЛЕ	11
5.	Ольшевская Л.А.	ФОРМИРОВАНИЕ РЕФЛЕКСИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ У СТУДЕНТОВ	13
6.	Левонюк Алла Евгеньевна	РОЛЬ ЯЗЫКА В РАЗВИТИИ НАЦИОНАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ	18
7.	M.Mirqosimova	TAʼLIM JARAYONINI ZAMONAVIY YONDASHUVLAR ASOSIDA TASHKIL ETISH	23
1- yoʻnalish. Taʼlimda axloqiy-estetik tarbiyani rivojlantirish: muammo va yechimlar			
8.	Asranbayeva Munajatxon Xalimjanovna	PROFESSOR-OʻQITUVCHILAR SHAXSIYATI VA KASBIY FAOLIYATINING BARQARORLIGINI TAʼMINLASHNING PEDAGOGIK PSIXOLOGIK TAMOIYILLARI	27
9.	Abdullayeva Dilnoza Qurbonbek qizi	MAKTABGACHA YOSHIDAGI BOLA DUNYOQARASHINING YUKSALISHIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYA VOSITALARINING OʻRNI	33
10.	Abdulatipova Mehribon Qahramon qizi	MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR IJTIMOIY - HISSIY KOʻNIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDA INDIVIDUAL PEDAGOGIK YORDAM KOʻRSATISH AMALIYOTI	36
11.	Abdullayeva Madinabonu Akmaljon qizi	BOSHLANGʻICH SINFI OʻQUVCHILARIGA INGLIZ TILI LEKSIKASINI OʻRGATISHDA STORYTELLING (HIKOYA) METODINING AFZALLIKLARI	39